Refrescs ‘americans'

Autor: Francesc Roca, Josep Lluís Pinter i d'altres
Data de publicació: 04-06-2018

Apleguem en aquest article tot un seguit d’informacions sobre refrescs que van inventar emprenedors catalans al segle XIX i que, refets o no, han triomfat a Amèrica. Sobretot la Kola-Coca, el precedent immediat de la omnipresent Coca-Cola, creada pel valencià Baptista Aparici d’Aielo de Malferit amb dues persones més.

La Kola-coca i altres refrescs segons En Francesc Roca
Alguns empresaris innovadors catalans i valencians dels anys de la primera globalització van introduir a Amèrica la idea –i la pràctica- de la producció industrial, a gran escala, de diverses begudes, o refrescs, que, en alguns casos, són molt originals.

Afegint-se a una llarga experiència d'exportació de vins i aiguardents (i de taps de suro), que a partir d'un cert moment es va traduir en la plantació de vinyes a les àrees amb clima mediterrani d'Amèrica (amb varietats com la Uva Vidiella a Uruguai), alguns empresaris originaris de les terres catalanes van optar per inventar, també, unes noves begudes no-alcohòliques i produir-les massivament. Amb trajectòries, i resultats, molt diversos.

1r) La Kola-Coca
El 1885, Baptista Aparici, un dels tres empresaris valencians que, conjuntament, havien creat, cinc anys abans, una fàbrica de noves begudes a Aielo de Malferit (Vall d'Albaida), va presentar a Filadèlfia (EUA), un nou producte. Era una beguda que estava feta amb cafeïna, herbes medicinals, llavors ratllades de cola i fulles de coca procedents del Perú. El seu nom era: Kola-Coca. Aquesta beguda -fabricada a Aielo-, Aparici l'havia presentat a diverses fires i exposicions d'Europa i Amèrica. Havia obtingut premis, 20 medalles d'or, de Milà o Londres, a Chicago o Filadèlfia.

Segons un article signat per Fabian von Poser, aparegut a Spiegel Online International (8-8-2013), la presentació d'Aparici de la Kola-Coca a la fira mundial de Filadèlfia fou decisiva per a la sobtada aparició de la Coca-Cola. Llegim:

“Just one years later, US pharmacist John Pemberton made history when he invented Coca-Cola.”

La Kola-Coca portava alcohol i no fou patentada a l'Estat espanyol fins al 1903. Mentrestant, la Coca-Cola nord-americana havia anat creixent. Però quan, al 1953, l'empresa americana va voler entrar a Espanya va haver d'entendre's amb la valenciana. El pacte establia que l'empresa d'Aielo “it was allowed to go on producing Kola Coca, but only an alcohòlic version”, i que l'empresa nord-americana pagava una certa quantitat de diners (30.000 pessetes de 1953).

2) La Sidra Mundet
La història de Sidral Mundet és una altra. Artur Mundet era un innovador fabricant de taps de suro nascut el 1879 a Sant Antoni de Calonge, al Baix Empordà, emigrat primer a Nova York (als 16 anys!) i després a Mèxic.

A partir de 1902, Mundet va començar a produir una beguda no alcohòlica, feta de suc de poma pasteuritzat. El concentrat de poma, per cert, Mundet l'obtenia, als primers temps, del Canadà (com la sidra d'Astúries es feia, al 1980, amb pomes de Lleida). La nova beguda de poma va tenir –i segueix- un èxit extraordinari a Mèxic: el 1936 se'n fabricaven cada minut 120 ampolles. Als anys 1950, unes 600.000 cada dia. Més tard, el Sidral Mundet s'exportà a Estats Units i a altres repúbliques americanes.

Paral·lelament, a partir de 1907, Mundet inventà i perfeccionà una variant del tap corona metàl·lic, amb una làmina aïllant de suro, que tindria un èxit extraordinari i li generaria uns beneficis importants.

A partir d'un cert moment, Artur Mundet i Anna Gironella, la seva muller, van finançar a Mèxic DF una maternitat, un hospital infantil, una residència per a ancians i un gran parc amb pistes esportives: el parc Mundet. Projectat el 1944 i inaugurat el 1956. A Barcelona, i d'acord amb la Diputació de Barcelona, els Mundet van contribuir decisivament a la construcció de la nova Casa Provincial de Caritat. El 1957, amb les Llars Mundet, es passaria de la foscor del carrer de Montalegre del Districte V (o Barri Xino) a la lluminositat de la Vall d'Hebron i la serra de Collserola.

Artur Mundet i la seva muller van fundar les llars Mundet de Barcelona

A les Amèriques dels inicis del segle XX, doncs, begudes refrescants per a tot l'any d'origen català i valencià: Kola-Coca i Sidral Mundet. I una aigua mineral: l'Aigua Palau.

3r) L'Aigua Palau
Les aigües mineromedicinals descobertes pels inques al segle XV al que després se'n dirà província de Salta de la República Argentina van començar a ésser explotades a partir de 1880 per Antoni Palau (Lleida, 1838-Tucuman, 1912), un metge català emigrat a Argentina. Palau va posar els fonaments tant de la construcció d'un hotel i balneari –que seria el primer d'Amèrica Llatina- dins un parc, com de les plantes embotelladores d'aigua. Un altre Vichy català, doncs. Aquest, a Amèrica.

Francesc Roca
Professor de política econòmica de la UB
26 juliol 2014 2.00 h
De Memòria
Gran angular
L'econòmic
http://www.elpuntavui.cat/noticia/article/4-economia/18-economia/763548-refrescs-americans.html

La Kola-Coca segons el «Museu Valencià d’etnologia»
Nou de cola ratllada i d'altres herbes barrejades amb alcohol madurant en una gerra de fang durant un mes. Eixa és la fòrmula de la "Nuez de Kola Coca" —la Coca Cola valenciana— creada ara fa més de cent vint anys per una fàbrica d'Aielo de Malferit, a la Vall d'Albaida. El 1885, Baptista Aparici —un dels socis fundadors de la licorera— va anar a Filadèlfia amb una nova beguda feta a base de fruits rics en cafeïna i fulles de plantes de coca peruana. Era la Kola Coca.

El cas és que Aparici va regalar unes quantes mostres del nou producte a agents comercials nord-americans i, en fer-ho, va donar peu a totes les conjectures. Casualitat o no, just un any després del viatge a Filadèlfia, John Pemberton inventava la Coca-Cola. La fàbrica d'Aparici, Sanz i Ortiz no va patentar la fòrmula de la nou de kola coca fins el 1903, quan la Coca-Cola ja feia via als Estats Units i s'anunciava com a "tònic ideal per al cervell": curava els maldecaps i

alleujava l'abatiment físic i mental gràcies a la seua totpoderosa mescla de cafeïna i cocaïna.

Als anys cinquanta, la companyia americana va decidir expandir-se a Espanya. En 1953 uns executius de la Coca-Cola van fer una visita a la fàbrica d'Aielo i en van adquirir els drets. Diuen que per 30.000 d'aquelles pesetes, tot i que no en queden documents. La fàbrica d'Aielo va continuar produint "nuez de Kola Coca", però amb alcohol, com un licor més. "Si ens haguérem quedat amb unes quantes accions només, ara seríem milionaris" lamenta Joan Micó, l'actual propietari de la fàbrica d'Aielo de Malferit que —diuen— inventà la Coca-Cola.

Museu Valencià d'Etnologia
24 / setembre / 2013
http://www.museuvalenciaetnologia.es/
https://ca-es.facebook.com/pages/biblioteca-Aielo-de-Malferit/129094063833374

Segons l'alcalde d'Aielo de Malferit a Rac-1: «Les coses del Marc Serra»
El poble és Aielo de Malferit, de gairebé 5.000 habitants. Reclama que la fórmula de la Coca-Cola és invent de la destil·leria local Ayelo i que els nord-americans s'hi van basar per fer la Coca-Cola definitiva. L'alcalde del poble, Josep Lluís Juan Pinter, que ha explicat la història al Versió RAC1, no reclama cap recompensa econòmica. Només vol el reconeixement per poder fer un museu de la Coca-Cola al poble i fer constar aquesta història a tot el món:

?La nostra marca és la Kola-Coca, que és un licor. Va passant de generació en generació fins que, a finals del segle XIX, van a Amèrica i l'ensenyen. Dies més tard, un farmacèutic treu una beguda molt similar. Després els americans vénen al poble a comprar la patent de la Kola-Coca per 30.000 pessetes.La Coca-Cola té una mica més de gas, però els ingredients són molt similars. Van agafar la nostra base.

Seguiu la conversa sencera:
https://audioserver.rac1.cat/download/7cbca46e-d2ef-42a2-8f2e-a94663e834d0/1/-/2018-05-24-versio-rac1-coses-del-marc-serra-la-historia-de-la-kola-coca.mp3

Rac-1
Actualitzada el 24-05-2018 19:52

Escolteu també les paraules de promoció d'En Josep Lluís Pinter, alcalde d'Aielo:
https://www.youtube.com/watch?v=IDG8G-S3xw8
https://www.youtube.com/watch?v=Gd8bqDLfZDQ

Altres enllaços que fan referència a la Kola-Coca
http://www.elconfidencial.com/empresas/2013-08-08/der-spiegel-situa-el-origen-de-la-coca-cola-en-un-pueblo-de-valencia_16549/http://www.elmundo.es/elmundo/2011/06/02/valencia/1307043205.html
http://el-blog-de-masclet.blogspot.com.es/2010/03/la-formula-valenciana-de-la-coca-cola.html

Foto de portada: fa 138 anys tres emprenedors locals van inventar la Kola Coca